

LIETUVIŲ ATGIMIMO ISTORIJOS STUDIJOS

6

*Juozas Čiulda. Trumpi
samprotavimai apie žemaičių
kalbos gramatikos taisykles*

1994

LIETUVIŲ ATGIMIMO ISTORIJS STUDIJS

6

Juozas Čiulda.
Trumpi samprotavimai
apie žemaičių kalbos gramatikos taisykles

Parengė Giedrius Subačius

VILNIUS

MOKSLO IR ENCIKLOPEDIJŲ LEIDYKLA 1993

UDK 808. 82-087
Li-191

Redakcinė kolegija:

Egidijus Aleksandravičius
Antanas Kulakauskas
Rimantas Miknys
Egidijus Motieka (vyriausiasis redaktorius)
Giedrius Subačius
Antanas Tyla

„Lietuvių atgimimo istorijos studijoms“ rašykite šiuo adresu:
Užupio g. 8–18, 2007 Vilnius

Recenzavo dr. *Saulius AMBRAZAS* ir *Birutė VANAGIENĖ*

Gramatiką, laiškus ir dokumentus iš lenkų kalbos vertė *Giedrius SUBAČIUS*

Lotyniškuosius intarpus vertė ar parinko vertimus *Rasa JURGELĖNAITĖ*

ISBN 5-420-01224-3

© Giedrius Subačius, vertimas ir parengimas, 1993

© Mokslo ir enciklopedijų leidykla, apipavidalinimas, 1993

TURINYS

Pratarmė	5
<i>Giedrius Subačius</i> . Juozas Ciulda ir jo gramatika	7
<i>Halina Karas, Nijolė Kolytė</i> . Juozo Ciuldos gramatikos terminai ir kalba	56
<i>Józef Czudło</i> . Krótkie pomysły o prawidłach grammatycznych języka Zmudzkiego	79
<i>Juozas Ciulda</i> . Trumpi samprotavimai apie žemaičių kalbos gramatikos taisykles	223
Laiškai	359
<i>J. Ciulda</i> Motiejui Valančiui	360
<i>J. Ciulda</i> Stanislovui [?]	366
<i>Adomas Zavadskis</i> <i>J. Ciuldai</i>	367
<i>J. Ciulda</i> Vilniaus archeologijos komisijai	368
Dokumentai	373
<i>J. Ciuldos</i> krikšto metrikai	374
Slapta <i>Juozo Valentinavičiaus</i> nuomonė apie <i>J. Ciuldą</i>	374
Priedai	377
Paaiškinimai	378
Sutrumpinimai	381
„Samprotavimų“ lietuviškų žodžių registras	383
„Samprotavimų“ turinys	402
Adnotacija	407
Summary	409
Zusammenfassung	411

SUTRUMPINIMAI

- a. — asmuo
- AK** — [Czułdo J. Pomysły o prawidłach gramatycznych języka żmudzkiego. — Čiułda J. Samprotavimai apie žemaičių kalbos gramatikos taisykles.] 1854. 73 l. (Rankraštis saugomas M. Mažvydo bibliotekoje, sign. F. 25—VS. Autorius jį, matyt, 1858 m. padovanojo Vilniaus archeologijos komisijai.)
- būs. — būsimasis (laikas)
- būt. — būtasis (laikas)
- dgs. — daugiskaita
- dr. — daktaras
- dvisk. — dviskaita
- es. — esamasis (laikas)
- g. — galininkas, giminė
- įn. — įnagininkas
- kilm. — kilmininkas
- kun. — kunigas
- l. — laikas
- lenk. — lenkų, lenkiškas
- liep. — liepiamoji (nuosaka)
- liet. — lietuvių, lietuviškas
- LietVIA** — Lietuvos valstybės istorijos archyvas
- LLTIB** — Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto biblioteka
- MAB** — Lietuvos mokslų akademijos biblioteka
- MažvB** — M. Mažvydo biblioteka
- mot. — moteriškoji (giminė)
- MV** — [Czułdo J. Krótkie pomysły o prawidłach grammatycznych języka żmudzkiego. — Čiułda J. Trumpi samprotavimai apie žemaičių kalbos gramatikos taisykles.] 1855. 87 l. (Rankraštis saugomas Poznanės universiteto centrinėje bibliotekoje, sign. 3262. Autorius jį dedikavo ir padovanojo Motiejui Valančiui.)
- n. — naudininkas
- nuos. — nuosaka
- r. — rūšis (veikiamoji, neveikiamoji)
- tar. — tariamoji (nuosaka)
- v — *verso*, verstas lapas (antroji lapo pusė)
- vard. — vardininkas

VDSTPP — Vyriausiosios dvasinės seminarijos prie Vilniaus universiteto Tarybos
posėdžių protokolai

veik. — veikiamoji (rūšis)

vyr. — vyriškoji (giminė)

vns. — vienaskaita

vt. — vietininkas

VUB — Vilniaus universiteto biblioteka

ž. — žodis